

Homidov Baxtiyor Rahimberdievich

Ўзбекистон Республикаси Банк-Молия Академияси Soliq va soliqqa tortish yo'nalishi (MSc-Master of Science)-мутахассислиги магистранти

baxtiyor.xamidov@soliq.uz

ELEKTRON TIJORAT VA UNI SOLIQQA TORTISH MUAMMOLARI

Annotatsiya: Ushbu maqolada elektron tijorat va uni soliqqa tortish bilan bog'liq muammolar tahlil qilinadi. Elektron tijoratning xalqaro xarakterga ega ekanligi, geografik joylashuvning aniqligini ta'minlay olmasligi va raqamli mahsulotlar kabi yangi iqtisodiy faoliyat turlari an'anaviy soliqqa tortish tizimlariga mos kelmasligi sababli qiyinchiliklar tug'diradi. Muallif, elektron tijoratda soliqqa tortish tizimini modernizatsiya qilish va global miqyosda soliq hamkorligini kuchaytirish orqali bu muammolarni hal qilish bo'yicha takliflarni ilgari suradi. Elektron tijoratni tartibga solishda xalqaro soliq standartlarini ishlab chiqish va yangi monitoring tizimlarini joriy etish zarurligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: Elektron tijorat, soliqqa tortish, raqamli iqtisodiyot, xalqaro soliq, raqamli mahsulotlar, QQS, soliq monitoringi, global soliq hamkorligi, soliqqa tortish tizimi, raqamli xizmatlar.

Abstract: This article analyzes issues related to e-commerce and its taxation. E-commerce poses challenges due to its international nature, lack of geographic location accuracy, and new economic activities such as digital products that are incompatible with traditional taxation systems. The author puts forward proposals for solving these problems by modernizing the taxation system in e-commerce and strengthening tax cooperation on a global scale. It is emphasized the need to develop international tax standards and introduce new monitoring systems in the regulation of e-commerce.

Key words: E-commerce, taxation, digital economy, international tax, digital products, VAT, tax monitoring, global tax cooperation, taxation system, digital services.

Kirish

Raqamli iqtisodiyotning tezkor rivojlanishi bilan birga elektron tijorat global savdo jarayonlarining ajralmas qismiga aylandi. Ushbu soha korxonalar va tadbirkorlarga yangi bozorlar va mijozlarga yetib borish imkoniyatini yaratmoqda. Shu bilan birga, davlatlar uchun yangi soliq siyosatini ishlab chiqish va mavjud soliqqa tortish tizimlarini moslashtirish zaruriyatini tug'dirmoqda. An'anaviy soliq tizimlari ko'pincha elektron tijoratning o'ziga xos xususiyatlariga mos kelmaydi, bu esa davlatlar uchun soliq daromadlarini to'g'ri nazorat qilish va boshqarish imkoniyatlarini cheklaydi. Ushbu maqolada elektron tijoratni soliqqa tortishdagi muammolar va ularni hal qilish yo'llari tahlil qilinadi.

Raqamli iqtisodiyot dunyo bo'ylab milliy iqtisodiyotlarning o'sishiga ta'sir ko'rsatmoqda, bu esa elektron tijoratning ham tez rivojlanishiga olib keldi. Ushbu sektor tadbirkorlar va korxonalariga mahsulot va xizmatlarni global miqyosda tez va samarali sotish imkoniyatini beradi. Biroq, elektron tijoratning xalqaro xarakteri, raqamli mahsulotlar va xizmatlarning o'ziga xos xususiyatlari tufayli soliqqa tortish murakkabliklar keltirib chiqaradi. An'anaviy soliq tizimlari odatda hududiy va an'anaviy tijorat faoliyatiga asoslangan bo'lib, ular elektron tijoratdagi raqamli operatsiyalarni to'g'ri kuzatish va baholashga qodir emas.

Elektron tijorat soliqqa tortish tizimi uchun yangi va murakkab qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Masalan, onlayn savdoda davlatlar o'rtasidagi chegaralar bevosita ahamiyat kasb etmaydi, chunki mahsulot va xizmatlar butun dunyo bo'ylab mijozlarga yetkazilishi mumkin. Bu esa soliq organlari uchun qaysi mamlakatda soliq undirilishi kerakligini aniqlashni qiyinlashtiradi. Bunga qo'shimcha ravishda, raqamli xizmatlar va raqamli mahsulotlar, masalan, dasturiy ta'minot, musiqa, filmlar, elektron kitoblar kabi kontentlar bojxona nazorati va an'anaviy soliq tizimlarida ko'zda tutilmagan bo'lib, ular soliqqa tortish tartibida noaniqliklarni yuzaga keltiradi.

Bunday murakkabliklar elektron tijorat sohasidagi korxonalar uchun ham, davlatlar uchun ham soliq tartib-qoidalariga rioya qilish va soliq undirishda qiyinchilik tug'diradi. Shu sababli, soliqqa tortish siyosatini xalqaro miqyosda tartibga solish va davlatlar o'rtasidagi soliq hamkorligini kuchaytirish lozim

bo'lmogda. Ushbu maqolada elektron tijoratning asosiy xususiyatlari, soliqqa tortishdagi mavjud muammolar va ularni hal etish yo'llari ko'rib chiqiladi. Elektron tijoratning global miqyosda soliq oqibatlarini tahlil qilish va davlatlar o'rtasida yagona soliq standartlarini joriy etish masalalari muhokama qilinadi. Shu orqali davlatlar byudjeti uchun yangi soliq daromadlarini himoya qilish va xalqaro savdoda teng sharoitlar yaratish mumkin.

Metodologiya: Ushbu maqolada elektron tijorat va uning soliqqa tortishdagi muammolarini tahlil qilish uchun quyidagi metodologik yondashuvlardan foydalanildi:

1. Nazariy adabiyotlarni o'rganish: Elektron tijorat va uning soliqqa tortilishiga oid mavjud nazariy adabiyotlar va ilmiy maqolalar tahlil qilindi. Bu sohaga oid xalqaro tajribalar, davlatlararo kelishuvlar va soliq siyosatini tartibga soluvchi normativ hujjatlar o'rganildi.

2. Tahliliy yondashuv: Elektron tijoratning iqtisodiy va huquqiy jihatlari o'rganilib, an'anaviy soliq tizimlarining zamonaviy raqamli iqtisodiyotda qanday ishlashi tahlil qilindi. Bu jarayonda elektron tijoratdagi murakkab operatsiyalar, masalan, xalqaro savdo va raqamli xizmatlarning soliqqa tortilishi, batafsil tahlil etildi.

3. Amaliy misollar va xalqaro tajribalar: Soliqqa tortishda xalqaro miqyosda qo'llanilayotgan amaliyotlar va ularning samaradorligi misollar asosida tahlil qilindi. Xususan, rivojlangan mamlakatlar (masalan, AQSh, Yevropa Ittifoqi davlatlari) va rivojlanayotgan davlatlarning elektron tijorat sohasida soliqqa tortish mexanizmlariga oid tajribalari solishtirildi.

4. Statistik ma'lumotlar va tahliliy hisobotlar: Elektron tijorat va soliq siyosatiga oid statistik ma'lumotlar, tadqiqot hisobotlari va xalqaro tashkilotlar (masalan, OECD va Jahon Banki) tomonidan tayyorlangan hisobotlardan foydalanildi. Ushbu ma'lumotlar asosida elektron tijoratning soliqqa tortilishida qanday o'sish yoki qiyinchiliklar mavjudligi tahlil qilindi.

5. Muammo va yechimlarni baholash: Elektron tijoratda soliqqa tortishdagi mavjud muammolarni aniqlash uchun huquqiy va iqtisodiy ko'rsatkichlar asosida baholash usullari qo'llanildi. Bundan tashqari, muammolarni hal qilish bo'yicha turli mamlakatlarda qo'llanilayotgan strategiyalar o'rganildi va ular asosida takliflar ishlab chiqildi.

Ushbu yondashuvlar orqali maqolada elektron tijoratning soliqqa tortishdagi muammolari va ularni hal etish yo'llari ilmiy-nazariy hamda amaliy asosda yoritiladi. Maqsad — davlatlar va tadbirkorlar uchun elektron tijoratda soliqqa tortishni samarali tashkil etish bo'yicha ilmiy va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdir.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi: Elektron tijorat va uning soliqqa tortilishi masalasi ko'plab iqtisodiy va huquqiy adabiyotlarda tahlil qilingan. Ushbu bo'limda mavzuga oid asosiy ilmiy ishlar va xalqaro tashkilotlar tomonidan tayyorlangan hisobotlar sharhi keltiriladi.

1. OECD (Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti)

OECD raqamli iqtisodiyot va elektron tijoratning soliqqa tortilishi bo'yicha bir qator tadqiqot va hisobotlar tayyorlagan. Xususan, tashkilotning "Addressing the Tax Challenges of the Digital Economy" nomli hisobotida elektron tijoratning xalqaro soliqqa tortish tizimiga qanday ta'sir ko'rsatishi va davlatlar bu sohada qanday choralar ko'rishi kerakligi haqida tavsiyalar beriladi. Hisobotda soliqqa tortish tizimini modernizatsiya qilish va raqamli iqtisodiyotda soliq majburiyatlarini belgilashda davlatlar o'rtasidagi hamkorlik zarurligi ta'kidlanadi.

2. IFC (Xalqaro moliya korporatsiyasi)

IFC tomonidan chiqarilgan tahliliy materiallar va hisobotlar elektron tijoratda soliq siyosatini yaxshilash va davlat byudjetlarini to'ldirish uchun xalqaro tajribalar bilan tanishish imkonini beradi. Bu hisobotlarda, ayniqsa, rivojlanayotgan davlatlar uchun elektron tijoratni tartibga solishdagi muhim bosqichlar va strategiyalar bayon etiladi.

3. Jahon banki

Jahon banki tomonidan tayyorlangan hisobotlar elektron tijoratning rivojlanishi va soliqqa tortilishining iqtisodiy ta'sirini o'rganishga bag'ishlangan. "Digital Economy for Development" nomli hisobotda Jahon banki elektron tijoratda soliqqa tortish tizimining samaradorligini oshirishda davlatlararo hamkorlikning ahamiyatini ko'rsatadi va davlatlar uchun tavsiyalar ishlab chiqadi.

4. Yevropa Ittifoqi va QQS tartib-qoidalarini

Yevropa Ittifoqi elektron tijoratda soliqqa tortish tizimini tartibga solish uchun maxsus QQS (qo'shilgan qiymat solig'i) qoidalarini ishlab chiqqan. Yevropa Komissiyasining "VAT in the Digital Age" nomli hisobotida Yevropa Ittifoqi davlatlarining elektron tijoratda QQS tizimini modernizatsiya qilish bo'yicha amalga oshirilgan choralar va ularning samaradorligi muhokama qilingan.

5. Ilmiy maqolalar va tadqiqotlar

- Vasilijevic N. va Krstic J. (2017): Ularning "Taxation of E-commerce: Challenges and Opportunities" nomli maqolasida elektron tijoratning xalqaro soliqqa tortish tizimiga ta'siri va davlatlar uchun yuzaga keladigan qiyinchiliklar tahlil qilingan. Ular, shuningdek, xalqaro hamkorlik va soliqqa tortish tizimlarini unifikatsiya qilish muhimligini ta'kidlaydi.

- Mansfield, E. (2020): "Digital Business and Taxation: Towards a Global Consensus" nomli maqolasida elektron tijoratda soliqqa tortish tizimini global miqyosda unifikatsiya qilish va soliq majburiyatlarini aniq belgilash uchun davlatlar o'rtasida kelishuv zarurligi haqida fikr yuritiladi.

- Rifat, H. (2019): "E-commerce and Taxation: Legal Challenges and Compliance Issues" nomli tadqiqotda elektron tijoratda soliqqa tortishning huquqiy jihatlari va korxonalarining soliq majburiyatlarini bajarishda duch keladigan muammolari haqida batafsil ma'lumotlar berilgan.

6. Mahalliy tadqiqotlar va ilmiy ishlar

O'zbekiston va Markaziy Osiyo davlatlarida elektron tijorat soliqqa tortilishi bo'yicha ayrim mahalliy olimlar tomonidan tayyorlangan maqolalar va tadqiqotlar mavjud. Jumladan, Soliq qo'mitasi va O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi tomonidan elektron tijoratni tartibga solish va soliqqa tortish bo'yicha chiqarilgan normativ hujjatlar va ularning sharhlari mazkur sohada xalqaro tajribalarni mahalliy sharoitlarga moslashga qaratilgan sa'y-harakatlarni o'z ichiga oladi.

Ushbu adabiyotlar va hisobotlar elektron tijoratni soliqqa tortish tizimida davlatlar duch keladigan muammolar, xalqaro hamkorlikning ahamiyati va soliqqa tortish tizimlarini modernizatsiya qilish zarurligini ko'rsatadi. Mazkur tahliliy materiallar elektron tijoratdagi soliqqa tortish tizimini o'rganishda nazariy va amaliy asos sifatida xizmat qiladi.

Tahlil va natijalar.

Elektron tijoratning o'sishi va uning soliq tizimlariga ta'siri davlatlar uchun bir qator yangi muammolarni keltirib chiqarmoqda. Soliqqa tortish tizimlarining ko'pchiligi an'anaviy tijorat faoliyatlariga asoslangan bo'lib, raqamli mahsulot va xizmatlar, xalqaro miqyosdagi onlayn savdolar uchun moslashtirilmagan. Ushbu maqolada elektron tijoratning soliqqa tortilishidagi asosiy muammolar tahlil qilinib, ularga yechim bo'lishi mumkin bo'lgan takliflar ilgari surilgan.

Elektron tijorat xalqaro xarakterga ega bo'lib, savdo operatsiyalari internet orqali amalga oshiriladi. Bu esa davlatlar uchun savdo hajmini aniq kuzatish va soliqqa tortish imkoniyatini qiyinlashtiradi. Mahsulot yoki xizmatlar bir mamlakatdan boshqa davlatga yetkaziladi, biroq bu jarayonda an'anaviy bojxona yoki soliq monitoringi mavjud emas. Soliqqa tortish jarayonida qaysi mamlakat soliq undirish huquqiga ega ekanligini aniqlash masalasi dolzarb bo'lib qolmoqda. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ayniqsa raqamli mahsulotlar va xizmatlar savdosida soliq majburiyatlarini belgilash ancha murakkab.

Natija: Soliq tizimlarini raqamli iqtisodiyotga moslashtirish zarurati mavjud. Xalqaro hamkorlik orqali mahsulotlar va xizmatlar oqimlarini aniq kuzatish imkonini beruvchi monitoring tizimlarini joriy qilish zarur.

An'anaviy mahsulotlar fizik shaklda yetkazib berilsa, raqamli mahsulotlar (masalan, dasturiy ta'minot, elektron kitoblar, musiqa) internet orqali bevosita iste'molchiga yetkaziladi. Bunday savdolar uchun bojxona nazorati va soliq organlari tomonidan aniq monitoring qilish imkoni yo'q. Bundan tashqari, raqamli xizmatlar, masalan, onlayn treninglar yoki masofaviy xizmatlar uchun davlatlar soliqqa tortish tizimlarini qayta ko'rib chiqishi kerak. Xususan, Yevropa Ittifoqi davlatlari QQS (qo'shilgan qiymat solig'i) tizimlarini modernizatsiya qilish bo'yicha qator qadamlar tashlagan.

Natija: Raqamli mahsulotlar va xizmatlar uchun xalqaro soliq standartlarini ishlab chiqish lozim. Bunda QQS kabi soliqlarni raqamli platformalar orqali undirishni takomillashtirish bo'yicha amaliy yechimlar qo'llanishi kerak.

Elektron tijorat xalqaro miqyosda amalga oshirilganligi sababli davlatlar o'z soliq siyosatlarini bo'yicha raqobatlashishi yoki soliq daromadlarini qo'lga kiritish uchun o'zaro kelishmovchiliklarga duch kelishi mumkin. Ayrim davlatlar soliqqa tortish qoidalarini zaiflashtirib, kompaniyalarni jalb qilishga harakat qiladi. Bu esa soliqqa tortishdagi tenglikni buzadi va davlatlar byudjet daromadlarini kamaytiradi.

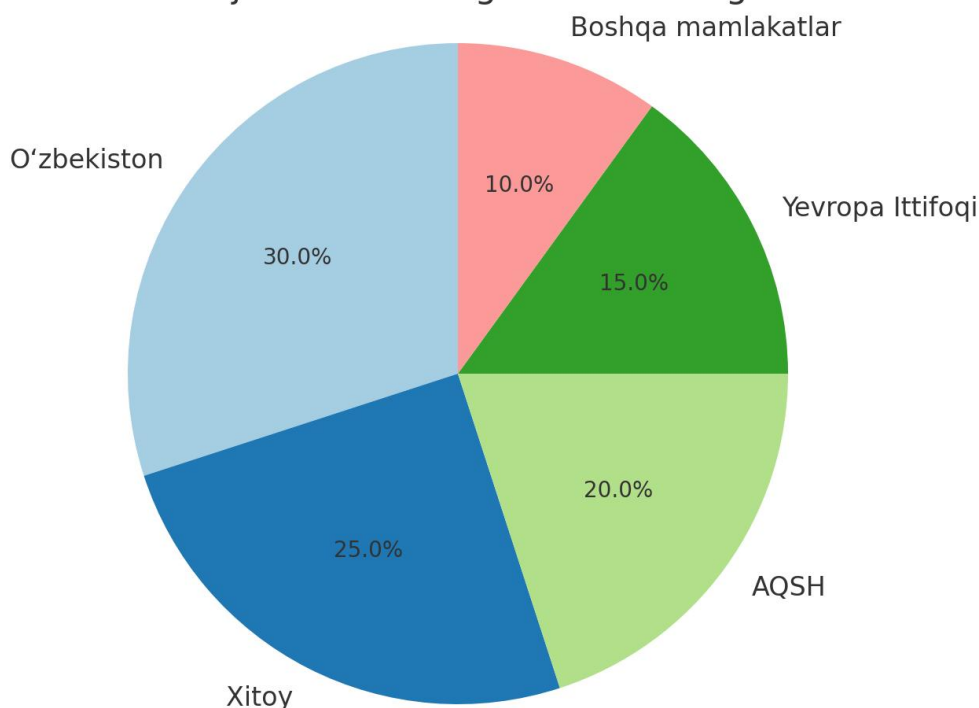
Natija: Soliq raqobatini kamaytirish uchun davlatlar o'rtasida xalqaro kelishuvlar va soliq hamkorligi kuchaytirilishi kerak. OECD kabi xalqaro tashkilotlarning bu boradagi sa'y-harakatlari global soliq tizimini unifikatsiya qilishda muhim rol o'ynaydi.

Raqamli texnologiyalarni soliqqa tortish tizimlariga integratsiya qilish orqali elektron tijoratdagi operatsiyalarni kuzatish va soliqqa tortishni avtomatlashtirish imkoniyatlari o'rganildi. Blockchain va sun'iy intellekt kabi yangi texnologiyalar soliq organlari uchun real vaqt rejimida kuzatuv olib borish imkoniyatini yaratishi mumkin. Bu esa soliqqa tortishda xatoliklarni kamaytiradi va soliq to'lovchilarning qonunchilikka rioya qilishini osonlashtiradi.

Natija: Raqamli texnologiyalar soliqqa tortish tizimini modernizatsiya qilishda samarali vosita bo'lishi mumkin. Bu texnologiyalarni joriy etish orqali davlatlar elektron tijorat operatsiyalarini aniqroq nazorat qila oladi.

Ayrim davlatlar elektron tijorat bo'yicha soliqqa tortish siyosatini o'ziga xos tarzda qabul qilgan bo'lsa-da, global miqyosda yagona qoidalarning yetishmasligi ko'plab soliq muammolarini yuzaga keltiradi. Masalan, bir mamlakatda soliqqa tortilgan raqamli xizmatlar boshqa davlatda ham soliqqa tortilishi mumkin, bu esa ikki tomonlama soliq yukini oshiradi. Shu bilan birga, ayrim davlatlar soliqlardan qochish uchun yuridik bo'shliqlardan foydalanish hollari kuzatiladi.

Elektron tijorat bozoridagi davlatlarning ulushi

Natija: Soliqqa tortish qoidalarini unifikatsiya qilish va xalqaro miqyosda yagona soliq standartlarini yaratish zarurati kuchaymoqda. Xususan, OECD tomonidan ilgari surilgan BEPS (Base Erosion and Profit Shifting) tashabbusi soliqqa tortishni global miqyosda muvofiqlashtirish yo'lida muhim qadam bo'lib xizmat qilmoqda.

Elektron tijoratning soliqqa tortilishi murakkab va ko'p qirrali masala bo'lib, uning samaradorligini oshirish uchun xalqaro hamkorlikni kuchaytirish, soliq tizimlarini raqamli iqtisodiyotga moslashtirish, va yangi monitoring texnologiyalarini joriy etish zarur. Elektron tijoratning global xarakteri soliq siyosatida yangi yondashuvlarni talab etadi va davlatlar uchun yangi imkoniyatlar bilan birga yangi qiyinchiliklarni ham keltirib chiqaradi.

Muhokama

Elektron tijoratning soliqqa tortilishida duch kelinayotgan muammolar va ularni hal qilish yo'llari ko'plab davlatlar va xalqaro tashkilotlar tomonidan keng muhokama qilinmoqda. Muhokamada bu sohadagi muammolar, xalqaro hamkorlik zaruriyati va mavjud yechimlarning samaradorligi haqida fikr yuritiladi.

Elektron tijorat global bo'lganligi sababli, davlatlar o'zaro kelishuv va hamkorlik orqali yagona soliq siyosati shakllantirishlari zarur. Soliqqa tortishdagi kelishmovchiliklar va soliq raqobati davlatlar o'rtasida ziddiyatlarni keltirib chiqaradi va davlatlar byudjetiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Xalqaro tashkilotlar, xususan, OECD va Jahon banki tomonidan raqamli iqtisodiyotning soliqqa tortilishi borasida taklif qilinayotgan tavsiyalar ushbu hamkorlikni mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi.

Muhokama: Elektron tijoratning soliqqa tortilishida xalqaro hamkorlikni kengaytirish orqali soliq majburiyatlarini aniq belgilash va ikki tomonlama soliqqa tortish holatlarining oldini olish mumkin. Biroq bu jarayonda davlatlar milliy manfaatlarini hisobga olgan holda global soliq tizimini moslashtirishda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin.

Ko'plab davlatlar elektron tijoratning o'sishiga moslashish uchun soliq tizimlarini modernizatsiya qilishga harakat qilmoqda. Xususan, raqamli mahsulot va xizmatlarga soliqqa tortish qoidalarini belgilash va QQS tizimlarini yangi sharoitlarga moslashtirish amaliyoti keng tarqalmoqda. Yevropa Ittifoqi va ayrim rivojlangan davlatlar bu borada jiddiy qadamlar tashladi va raqamli tijoratga soliq to'lash tartibini aniq belgilashga harakat qilmoqda.

Muhokama: Rivojlangan davlatlarning soliq siyosatini modernizatsiya qilish borasidagi tajribalari rivojlanayotgan davlatlar uchun namunaviy bo'lishi mumkin. Biroq, davlatlar milliy iqtisodiyotning o'ziga xos sharoitlarini hisobga olib, soliq tizimlarini modernizatsiya qilishda individual yondashuvga muhtoj bo'lishi ham mumkin.

Yangi texnologiyalar, xususan, blockchain, sun'iy intellekt va boshqa raqamli kuzatuv vositalari elektron tijoratdagi operatsiyalarni aniqroq kuzatish imkonini beradi. Ushbu texnologiyalar soliq organlari uchun xalqaro savdo oqimlarini real vaqt rejimida monitoring qilish, soliq majburiyatlarini avtomatlashtirish va xatoliklarni kamaytirishda katta ahamiyat kasb etadi.

Muhokama: Texnologik yechimlar elektron tijorat soliqqa tortish tizimini sezilarli darajada yaxshilashi mumkin. Lekin bu texnologiyalarning joriy qilinishi katta moliyaviy xarajatlarni talab qiladi va davlatlar texnologiyalarning xavfsizligi va ma'lumotlar maxfiyligi masalalarini ham hal qilishi kerak bo'ladi.

Dunyodagi yetakchi iqtisodiy tashkilotlar va rivojlangan davlatlarning tajribalari elektron tijorat soliqqa tortish tizimini takomillashtirishda foydali bo'lishi mumkin. Masalan, Yevropa Ittifoqining QQS tizimlari, AQSHning raqamli xizmatlarga nisbatan soliqqa tortish tajribasi va boshqa davlatlarning texnologik yechimlari davlatlarga o'z soliqqa tortish tizimlarini samarali modernizatsiya qilish imkonini beradi.

Muhokama: Elektron tijoratni soliqqa tortishda xalqaro tajribalardan foydalanish orqali davlatlar o'z soliq tizimlarini global miqyosda moslashtira oladi. Lekin xalqaro tajribalarni bevosita qo'llash har doim ham muvaffaqiyatli bo'lavermaydi, chunki har bir davlatning o'ziga xos iqtisodiy va huquqiy sharoitlari bor. Shu sababli, tajribalarni lokal sharoitlarga moslashtirish zarurati mavjud.

Elektron tijoratda soliqqa tortish tizimi adolatli va shaffof bo'lishi kerak. Bu, bir tomondan, davlatlar o'z soliq daromadlarini barqaror qilish va raqamli tijoratni nazorat qilish orqali byudjetga qo'shimcha daromad olish imkonini beradi. Boshqa tomondan, soliq to'lovchilarning ishonchini oshirish va ularni soliqqa tortish qoidalariga rioya qilishga undaydi. Bunday tizimni yaratishda xalqaro tashkilotlarning tavsiyalari va davlatlar o'rtasidagi soliq kelishuvlari muhim ahamiyat kasb etadi.

Muhokama: Adolatli va shaffof soliq tizimini yaratish davlatlar uchun jiddiy muammo bo'lib qolmoqda. Ayniqsa, rivojlanayotgan davlatlarda bu jarayon soliq infratuzilmasining yetishmasligi va qonunchilikning raqamli iqtisodiyotga moslashmaganligi sababli qiyinchiliklarni keltirib chiqarishi mumkin. Shu sababli, davlatlar milliy va xalqaro tajribalardan foydalanib, elektron tijorat uchun soliq tizimlarini takomillashtirish yo'lida izlanishlarni davom ettirishi kerak.

Xulosa qilib aytganda, elektron tijoratning soliqqa tortilishidagi muammolarni hal qilish uchun xalqaro hamkorlik, soliq tizimlarining modernizatsiyasi va yangi texnologiyalardan foydalanish muhimdir. Davlatlar uchun ushbu muammolarni hal etish elektron tijoratning barqaror rivojlanishini ta'minlash va soliq tizimlarining samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Xulosa

Elektron tijoratning jadal rivojlanishi dunyo bo'ylab iqtisodiyotni raqamlashtirish jarayonini kuchaytirdi va tijorat faoliyatini yangi bosqichga olib chiqdi. Biroq, bu jarayon an'anaviy soliq tizimlari uchun bir qator yangi qiyinchiliklarni ham keltirib chiqardi. Elektron tijoratning soliqqa tortilishidagi asosiy muammolar xalqaro savdning global xarakteri, raqamli mahsulot va xizmatlar xususiyatlari hamda davlatlar o'rtasidagi soliq kelishmovchiliklari bilan bog'liq.

Davlatlar elektron tijoratni samarali soliqqa tortish uchun soliq tizimlarini raqamli iqtisodiyotga moslashtirishlari va texnologiyalarni joriy qilishlari zarur. Ayniqsa, raqamli xizmatlar va mahsulotlarni aniq kuzatish imkonini beruvchi texnologiyalar, masalan, sun'iy intellekt va blockchain texnologiyalari, soliqqa tortish jarayonlarini optimallashtirishda muhim rol o'ynashi mumkin. Shuningdek, xalqaro hamkorlikni kuchaytirish va soliq siyosatini moslashtirish orqali soliq raqobatini kamaytirish va soliq daromadlarini barqaror qilish zarur.

Xulosa qilib aytganda, elektron tijoratning soliqqa tortilishidagi muammolarni hal etish uchun davlatlar milliy va xalqaro darajada hamkorlik qilishlari, yangi texnologiyalarni qo'llash orqali soliq tizimlarini modernizatsiya qilishlari va global soliq siyosatini takomillashtirishda faollik ko'rsatishlari lozim. Bu chora-tadbirlar elektron tijoratning barqaror rivojlanishini ta'minlash va davlatlar uchun qo'shimcha soliq daromadlarini yaratishda muhim ahamiyat kasb etadi.

1. Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. A'zamov, A. (2020). "Elektron tijorat va uning iqtisodiyotga ta'siri." O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi ilmiy axboroti, 2(4), 45-50.
2. Rahimov, I. (2021). "Soliq tizimidagi muammolar va ularni hal etish yo'llari." Moliya va iqtisodiy tadqiqotlar jurnali, 1(3), 102-110.
3. To'raqulov, B. (2022). "Raqamli iqtisodiyot va soliqqa tortish: O'zbekiston tajribasi." Iqtisodiyot va innovatsiyalar, 3(1), 33-39.
4. Jalilov, S. (2019). "O'zbekistonda elektron tijoratni rivojlantirish va soliqqa tortish masalalari." Moliya va kredit, 4(2), 88-94.
5. Sattorov, K. (2020). "Soliq qonunchiligidagi o'zgarishlar va elektron tijorat." O'zbekiston iqtisodiyoti va moliyasi jurnali, 6(1), 65-71.
6. Khalilov, F. (2021). "Elektron tijorat va davlat byudjeti: soliq masalalari." Davlat va jamiyat, 5(2), 112-118.
7. Mirzayev, R. (2020). "Soliq tizimining raqamli iqtisodiyotga moslashuvi." Iqtisodiy xavfsizlik, 2(1), 22-27.
8. Akbarov, M. (2023). "Raqamli iqtisodiyot sharoitida soliqqa tortish mexanizmlari." Iqtisodiy tadqiqotlar va statistikalari, 1(2), 40-46.
9. Toshbekov, D. (2022). "Yoshlar va elektron tijorat: soliq masalalari." Yosh iqtisodchilar jurnali, 3(1), 55-61.
10. Qodirov, N. (2021). "O'zbekistonda elektron tijoratni rivojlantirish va uning soliqqa tortilishi." O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi ilmiy axboroti, 4(1), 15-20.